

Dwangmolens

Zowel De Grafelijke Toren-molen **5** als de naastgelegen Rosmolen Zeddam **6**, behoorden toe aan de graven van het kasteel Huis Bergh te 's-Heerenberg. Binnen het feodale rechtssysteem konden de adellijke heren sinds de twaalfde eeuw het 'dwangrecht' doen gelden; de verplichting aan de boeren in hun rechtsgebied om hun graan te laten malen op de molens van de lokale heersers. Het doel hiervan was om belasting te heffen, waarbij bijvoorbeeld een tiende deel van het meel aan de heer moest worden afgedragen.

Gerritsens Molen in Silvolde

Zeddam

Zes molens op de rand van het Montferland

Ieder dorp had vroeger ten minste één (koren)molen. In de Achterhoek zijn veel van die molens verrassend goed bewaard gebleven. U komt tijdens het fietsen van de route langs maar liefst zes molens: drie in Zeddam, één in Silvolde, één in Etten en één in Braamt. En als ze draaien, kunt u een blik naar binnen werpen. Verder gaat de Zesmolenroute nog langs Kasteel Wisch bij Terborg en Huize Landfort – een neoklassiek landhuis van rond 1830 – ten zuiden van Gendringen.

Molenwegen

In Zeddam werd het graan gemalen van de boeren uit de omliggende buurtschappen Azewijn, Vethuizen, Vinkwijk, Braamt, Kilder, Stokkum, Wijnbergen en Beek. De boeren volgden zogenoemde 'Molenwegen' om bij de molen te komen. Met de komst van de Franse tijd in Nederland (eind 18e eeuw), werd dit middeleeuwse rechtstelsysteem afgeschaft en werd het mogelijk om op 'vrije' molens te malen.

Gered

De Grafelijke Torenmolen 5 is met de Buitenmolen in Zevenaar de oudste nog bestaande windmolen van Nederland, waarbij de molen in Zeddam qua muurwerk nog het meest in originele staat is. Sinds de bouw in ca. 1450 door Willem van der Leck, heer van den Bergh, heeft de molen, met een korte onderbreking in de 20e eeuw, deel uitgemaakt van de bezittingen der heren (later graven) van (den) Bergh en hun opvolgers. Een van hen, uit de tak Sigmaringen, verkocht de molen in 1904 aan H. Gerritschen. De torenmolen was tot 1928 in bedrijf. Toen werd hij voor de sloop aangeboden. De toenmalige eigenaar van het Hof van Bergh, de textielabrikant dr. J.H. van Heek, wist dit op tijd te voorkomen. Hij kocht de molen en voegde hem weer toe aan de Berghse bezittingen. In 1963 en in 1974 is de molen gerestaureerd. De laatste restauratie kon niet voorkomen dat vanwege de veiligheid de molen in 1982 stilgezet moest worden. De diverse mankementen aan

de molen werden met een nieuwe restauratie in de jaren 1990/1991 verholpen. Op 2 juli 1991 kon op feestelijke wijze de molen weer in bedrijf worden genomen. In 2005 zijn de keurwanden van de invaart vervangen door twee stenen muren en tevens zijn twee nieuwe roeden gestoken.

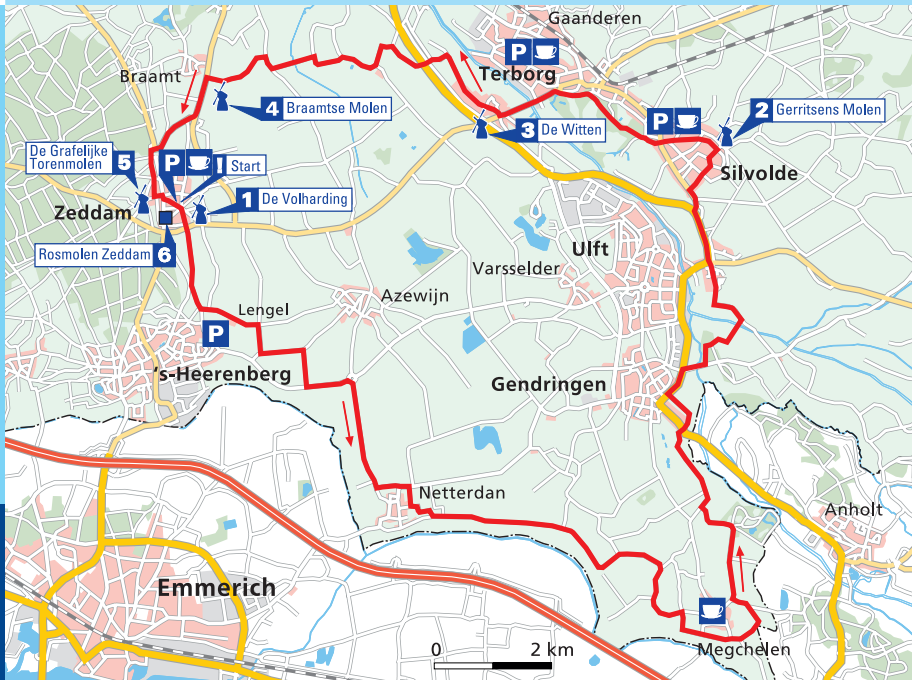
Rosmolen Zeddam

Bij de torenmolen behoorde van

oudsher een naastliggende rosmolen 6, waarvan reeds in 1699 melding werd gemaakt. In 1973 is deze rosmolen gerestaureerd. In de Rosmolen wordt in het zomerseizoen geregeld met paardentraction gemalen. Bij een normale gang van een paard, geschat op 5 km per uur, maakt het grote wiel 5 toeren per minuut; de steen 90 toeren per minuut. De capaciteit van een windmolen is het tienvoudige.

Zeddam

Routebeschrijving

Route 47 km met routebeschrijving.

Start Zeddam Bovendorpstraat.

Parkeren Zeddam, Lengel, Silvolde, Terborg.

Legenda

1. Korenmolen 'De Volharding', ronde stenen beltmolen
2. Korenmolen 'Gerritsens Molen', ronde stenen grondzeiler
3. Korenmolen 'De Witten', ronde stenen beltmolen
4. Korenmolen 'Braamtse

Molen', ronde stenen grondzeiler

5. Korenmolen 'De Grafelijke Torenmolen', torenmolen, beltmolen, binnenkruier, open za 10-15 uur
6. Korenmolen 'Rosmolen Zeddam', rosmolen, open in de zomer op za en zo

Te Zeddam kerk aan linkerhand houden, veldkeien/klinkerweg omlaag (Bovendorpstraat). Kruising voorrangsweg RA ('s-Heerenbergseweg) en meteen LA (Vinkwijkseweg).

Vijfsprong tegenover

Korenmolen De Volharding 1 hoofdweg RA 's-Heerenberg (Oude Doetinchemseweg). Door fietstunnel. Einde weg voorrangsweg LA Lengel (Zeddamsseweg). Te Lengel LA (Hartjensstraat). Kruising RA (Borgstraat). Einde weg LA (Weth. Brandtsweg). 1e weg RA (Op Den Dam). Einde weg LA, fietspad langs voorrangsweg. Y 6749 RA Netterden (Netterdseweg later Papenkampseweg).

Te Netterden meteen LA (Revenseweg). Einde weg LA (Netterdensestraat) en 1e weg RA (Amtweg). Einde weg LA (Neerveldseweg). Einde weg LA (Jonkerstraat). Y 9661 RA Megchelen (Nieuweweg). Na huisnr. 11 RA (Landerweg). Driesprong RA (Millingseweg) en bij huisnr. 9 LA (Heisestraat). Einde weg RA (Hogestraat) later Landfortseweg). Einde weg RA (Zwanenburgseweg).

Te Gendingen Y 9305 RD (Langenhorstweg). Einde weg RA (Ulftseweg), fietspad overzijde. Y 9323 RA Breedenbroek (Engbergseweg). Na brug en trimparcours 1e weg LA, grindpad (Bosweg). Splitsing scherp RA, fietspad. Over brug einde weg LA. Te Ulft voorrangweg over Y 8029 RD Bontebrug in (Bontebrug). Driesprong LA, doodlopende weg en LA fietspad; voorrangsweg over en RA (Ulftseweg). Y 12345 RA Silvolde (Ulftseweg).

Te Silvolde bij huisnr. 124 RA (Korenweg). Kruising RD, bij huisnr. 54 RA (Korenweg). Hier treft u *Gerritsens Molen* **2**. Derde kruising LA (Pr. Bernhardstraat). Einde weg na kerk LA en meteen RA (Markt later Marktstraat). Einde weg RD onverhard (Paasberglaan). Einde weg RA (Laan van Wisch). 1e weg LA (inrijverbod niet voor fietsers). Einde klinkepad voorrangsweg LA (niet oversteken) en na postkantoor LA en RD (Hoofdstraat). Einde

klinkerweg, voorrangsweg LA (Hoofdstraat later Ettensestraat). Y (z.nr.) RD Etten. Te Etten Zeddamsseweg. Na huisnr. 35 RA (Dorpsstraat). Na huisnr. 26 LA (Oldenhove).

Na Korenmolen De Witten **3** LA (St. Lidwinastraat). Einde straat RA (Oude IJsselweg). Kruising LA (Heuvenseweg), voorrangsweg oversteken. Einde weg RA (Warmseweg). 1e asfaltweg LA (Rondweg). 1e asfaltweg LA (Hommekensweg). Einde weg RA (Langeboomsestraat).

1e LA (Koppelstraat) met aan het einde *Korenmolen Braamtse Molen* **4**. Einde weg LA (Zeddamsseweg). Y 3768 RA Kilder (Hooglandseweg) en meteen LA (Koningsstraat) later grindweg. Op vijfsprom 2e weg RA (Groeneweg). Aan het einde van de weg staat De Grafelijke Torenmoln **5** met de daarnaast gelegen Rosmoln Zeddarn **6**. Sla LA (Bovendorpsstraat).

Zeddarn:

Diverse gelegheden

Megchelen:

Jan Ter Voert, Oranjeplein 1

Silvolde:

Cafés bij de kerk

Terborg:

O.a. HCR De Rode Leeuw, St. Jorisplein 14

De moln door de vang laten lopen = Alles loopt in het honderd

Uitzicht over het korenveld naar de Grafelijke Torenmoln